

Kapitola 01 - Káhira - historie megapole

Vůbec nerozumím jedné věci. A to, proč se říká egyptské Káhiře "Big Mango" Chápu přídomek "Velká" Jen centrum Káhiry má přes devět milionů obyvatel. S příměstími přes osmnáct milionů..

Ale proč "Mango" ? Mango pochází přece z jižní a jihovýchodní Asie. A co tato oblast má společného se severní Afrikou ? Tot' otázka pro jazykozpytce...

Ale nyní zpět do minulosti.

Samotná Káhira nemá s velkolepými starověkými dějinami Egypta pranic společného. Je sice prokázáno, že nedaleko Káhiry v období Staré egyptské říše stávalo hlavní město Mennofer. V éře Nové říše egyptské poblíž kvetlo největší egyptské město té doby, Iunu. Ale město Káhira je městem nepoměrně mladším.

Dávno před jejím vznikem, za vlády Římanů, se v této oblasti usazovali křesťané. Nejstaršími stavebními památkami jsou tedy, paradoxně v dnešním islámském městě, kostely a kláštery v dnešní koptské čtvrti. Prostě, tak jak už to bývá, to nejcennější, je de facto dnes tím, především místními, nejpomíjenějším.

Islám se sem, do delty Nilu, dostává až v sedmém století našeho letopočtu. Roku 641 zde vzniká první arabské město v Egyptě. Pojmenovávají ho Fustát. Po třech stoletích rozbrojí a válek mezi islamistickými skupinami se k moci dostává šiitská dynastie Fátimovců.

Zakládají své nové hlavní město, nazvané Misr al - Qáhira. Zde poprvé slyšíme nám známý současný název Káhira. Toto slovo znamená "Vítězná", na počest vítězům. A to slovo "Misr". Nepřipomíná to náhodou název planety Mars, boha války... ?

Jako všude na světě, i v Káhiře jsou dějiny ve znamení války, bídy a smrti.

Ve dvanáctém století našeho letopočtu se zde, na severu Afriky, odehrály významné křížácké bitvy. Káhira nicméně odolala. Dodnes je zde možné spatřit zachovalé městské hradby a brány.

Co nezvládlo křížácké vojsko, to dokázala osmanská vojska na počátku 16. století. Město dobyla, poslední mamlúcký chalífa byl roku 1517 popraven. Na tři sta let připadl Egypt k obrovské Osmanské říši.

Až tažení francouzského císaře Napoleona dopomohlo Egyptu k nezávislosti na Istanbulu. Káhira získává zpět svou důležitost hlavního města Egypta.

Svůj mocenský vliv zde v posledních dvou stoletích uplatňovali Francouzi a následně Britové.

V roce 1952 se Egypt revolucí osamostatňuje a k moci se postupně časem dostává vůdce revoluce, voják Mubarak.

Když jsem se procházel po Káhiře já, všude na mě z plakátů, billboardů a obrazů shlížel jeho portrét. Ale vzduch ve městě houstl. Následně se proměnil v kouř ze střílejících hlavní zbraní.

Ale Egypt krvavé "arabské jaro" zvládl ze všech postižených států relativně nejlépe.

Dějiny tak mohou bez větších škod a ztrát pokračovat.

Nezbývá než doufat, že čas povede egyptský národ k lepší budoucnosti. Zde platí okřídlené přísloví "Každý je svého štěstí strůjcem". Nebo "Jak si kdo ulehne, tak si i lehne". Nebo "Každému to, čeho hoden jest". A nebo také "Kdo jinému jámu kopá...."

Vkrádá se mi do mysli otázka. Proč se lidstvo nedokáže nikdy pořádně poučit ze svých chyb ? Proč ty chyby neustále, i přes různá varování, opakuje ?

Spolu s Káhiřany se budu při své cestě za poznáním snažit najít odpověď....

Kapitola 02 - Káhira - v záplavě odpadků

Současná, moderní Káhira. Jeden velký chaos a nepořádek. Systém neexistuje. Dá se říci, že zde je možné poznat demokracii, dotaženou k "dokonalosti." Každý si dělá, to co chce. To, co mu vyhovuje. A to, co mu hlavně dovoluje přežít.... Více než šestnáct milionů lidí tráví svůj každodenní život v této obrovské megapoli. A další masa lidí sem denodenně dojíždí za svým výdělkem.

Centrum města málokomu připadá jiné než centra jiných velkoměst. Ale to se týká pouze hlavních nákupních bulvárů a hlavních obchodních tříd. Pouhých pár kroků do bočních uliček mění pohled na život Káhiry o sto procent. Špinavé uličky plné zapáchajících hromad odpadků, malá zabahněná náměstíčka mezi polorozpadlými činžáky, pamatujícími koloniální éru. To je odvrácená strana centra Káhiry. Odvrácená strana života v ulicích osvětlených obrovskými výklady značkových obchodů firem z celého světa.

Většina turistů a návštěvníků Egypta Káhiru ve svém programu vynechávají. Omezují se na jednodenní návštěvy Archeologického muzea v centru Káhiry nebo na návštěvu pyramid v Gize. Na obě exponovaná místa přijede luxusní klimatizovaný bus a posléze opět všechny odveze. Lepší hotely v Káhiře jsou obehnány vysokými zdmi s ostnatým drátem a chráněny ozbrojenou ochrankou.

Já se raději procházím po břehu veletoku Nilu, obdivuji subtropickou zeleň na březích tohoto životadárného toku. Ve dne je i návštěva menších uliček v centru města relativně bezpečná. Nicméně zásadně nedoporučuji procházet tyto oblasti sám nebo samotným ženám. Riziko zde je stále dosti velké.

Zároveň je nutné se připravit na neustálý, až nepříjemný, zájem místních obyvatel. A na jejich chudobu. Děti si hrají ve špíně zaprášených uliček, staří sedí na svých židličkách po celé dny před vchodem do svého domu, rodiče shánějí přes den po městě obživu. A to hodně těžce.

V době mé návštěvy se režim prezidenta Mubaraka pomalu, ale jistě, blíží ke svému konci. Ani se tomu nedivím. Nespokojenost obyčejných, chudých lidí bez budoucnosti, vyzáruje snad z každého obyvatele.

Jedu se metrem podívat do křesťanské čtvrti Káhiry. Tento ostrov křesťanské víry uprostřed muslimské egyptské společnosti žije izolován od zbytku káhirské megapole. Jedním z lehce rozpoznatelných rozdílů od ostatních káhirských čtvrtí je relativní pořádek v ulicích a přilehlých uličkách koptské Káhiry. I kostely, postavené již v raných počátcích křesťanství, jsou udržované a opečovávané. Ale i zde je v dnešní době těžší nezalknout se odpadky.

Příčina je relativně jednoduchá. Káhira nemá zpracován žádný fungující koncept svozu a sběru odpadu. Donedávna tuto činnost zajišťovali právě koptští křesťané. Sbírali po celé Káhiře zbytky a odpadky, které bylo možno předložit jako pokrm pro jimi chovaná prasata. Nikdo z muslimů prase dle své víry chovat nebude, činnost Koptů byla z tohoto důvodu tedy pro Káhiru nezastupitelná.

Nepochopitelný počín vládních úřadů, nařizující Koptům v době prasečích chřipek v Evropě zlikvidovat své chovy, má pro dnešní Káhiru nepředstavitelné následky. Odpadky, nikým neodvážené, dusí město. V pravém slova smyslu.

Ale když jsem procházel úzkou uličkou ke koptskému kostelu, zaslechl jsem povědomé chrochtání. Navzdory zákazům jsou vepřici schované, kde to jen lze. Jen těch odpadků v Káhiře stále neubývá...

Rozjel jsem se podívat do okrajové čtvrti Káhiry. Ten pohled nelze zapomenout. Raději jsem ani nevyšel z terasy stanice městské dopravy. Kolem mne vítězí všudypřítomná devastace. Ohořelé, černé zdi budov, propadlé střechy, špína a zápach. Lidé, prodávající v zablácené tržnici všechno možné. Otáčím se a rychle se vracím do centra.

Zážitkem je i samotné cestování. V průvodci Káhirou jsem si přečetl, že první a poslední vagon soupravy metra bývá vyhrazen pouze ženám. Dle muslimských tradic.

Pro jistotu vstupují do prostředního vagonu soupravy. Smích žen ve vagonu mě přesvědčil, že ne všechny informace v bedekrech jsou pravdivé. Takže upřesňuji. Vagony s modrou čarou táhnoucí se nad okny jsou smíšené, červená čára je pouze pro ženy... Káhira je obrovská. Neskutečně obrovská. Navštivte Bazar. Zabloudíte v uličkách plných obchůdků nabízejících vše, co se na světě nabízet dá. Rozlohou bych káhirský bazar přirovnal k rozloze Starého města v Praze. Smlouvání je zde povinností. Jinak si všichni prodejci klepou na čelo a nechápavě krouží hlavou. Pokud nesmlouváte, berete jim jejich zábavu. Jsou smlouváním přímo posedlí... Navštivte Město mrtvých. No, mrtvých... bydlí zde i spousta živých. Bydlení v Káhiře je pro spousty místních nedostupné. Bydlí se tedy i na hřbitově... Navštivte ZOO a přilehlou botanickou zahradu. Jedno z mála míst, kde v prašné a dusné Káhiře naleznete stín a chládek. A celý den si vyčleňte na návštěvu Archeologického egyptského muzea. Nicméně, seznámení se s Muzeem vydá na samostatnou kapitolu.

Kapitola 03 - Káhira - Egyptské muzeum

Na světě jsou k vidění pouze dvě ucelené sbírky staroegyptských památek. Do poloviny 19. století byly veškeré nálezy odvázeny z Egypta tehdejšími archeology do jejich domovských krajin.

Nejstarší nálezy lze dnes tedy shlédnout ve fenomenální sbírce v Britském muzeu v Londýně.

Již v první polovině 19. století se rozhodl panovník Egypta Muhammad Alí, že zakáže vývoz veškerých nálezů z Egypta. V padesátých letech téhož století vzniká Památková správa, shromažďující veškeré legálně nalezené artefakty. Nalezené množství památek je tak obrovské, že brzy přestává původní budova bývalé Říční nilské společnosti stačit. (a další obrovské množství nepřiznaných nálezů dále vesele opouští Egypt...)

O rozsáhlou sbírku se stará v té době archeolog August Mariett, člověk, jenž zasvětil historii Egypta celý svůj život.

V roce 1902, dvacet jedna let po Mariettově smrti se muzeum konečně stěhuje do reprezentativních a sbírce důstojných prostor.

Těmi se stává nová budova, vystavěná ve francouzském stylu na náměstí Tahrír, přímo v centru Káhiry.

Dalších dvacet let uniká sbírka staroegyptských nálezů pozornosti veřejnosti. Ale to se má změnit.

A to, když archeolog Howard Carter ve dvacátých letech minulého století objevuje v Údolí králů, západně od Luxoru, neporušenou hrobku mladičkého krále Tutanchamona.

Obrovské množství předmětů faraonovy posmrtné potřeby je postupně převezeno a vystaveno v Egyptském muzeu. A zájem veřejnosti je obrovský. Trvá dodnes.

I přes dnešní revoluční časy přitahuje denně tisíce návštěvníků z celého světa.

Muzeum vystavuje přes 120.000 předmětů. Další obrovské množství nálezů je uschováno v jeho depozitářích a další tisíce artefaktů čekají na restaurování ve skladech u nalezišť po celém Egyptě.

Pokud někdy vyrazíte do Egypta s cestovní kanceláří, sledujte pozorně nabídku ohledně návštěvy tohoto muzea. Několikahodinové návštěvy jsou bezpředmětné, nepoznáte a nepochopíte z egyptských dějin absolutně nic. Pouze v poklusu proběhnete kolem zlatých sarkofágů faraona Tutanchamona, upozorní Vás na jeho Sluneční vůz, v lepším případě za Vás zaplatí zvláštní vstupné do klimatizované místnosti mumií faraonů.

A tím Vaše návštěva Egyptského muzea skončí...

Nebude čas, posadit se v jednotlivých sálech na všudypřítomné stoličky, rozhlédnout se kolem sebe, po stovkách vitrín s nejrůznějšími předměty každodenního staroegyptského života, nebude čas se zamyslet, zasnít se...

A co teprve podívat se do tváře Ramsesse I., jeho synů, Thutmose III, IV, Amenophise II., královny Hatšepsut a dalších panovníků egyptské říše.

Snad jen v Egyptském muzeu můžete v jedné budově, v jejím přízemí a prvním patře, projít skoro tři tisíce let historie. Tři tisíce let před naším letopočtem....

Při své návštěvě jsem se vžil do role špiona. Fotit se zde nesmělo. Nechápu tato rozhodnutí provozovatelů některých muzeí. Někde se vymlouvají na fotoblesky. To bych ještě pochopil. Ale jestliže se nesmí fotit pouze proto, aby si návštěvník koupil nějaké to leporelo, to se mi zdá dost nepřívětivým gestem pro obdivovatele historie.

Takže jsem si za pět set korun českých zakoupil originální "dvouDVD" o historii Egypta. A pak načerno bez blesku fotil, s pocitem, že jsem se tímto nákupním odpustkem vykoupil před egyptskými (a hlavně současnými) bohy...

Bohužel, ani Egyptskému muzeu se nevyhnuly nepokoje "Arabského jara" roku 2011.

Skupiny vandalů (nebo spíše chudých hladových obyvatel Káhiry) se pokusily o rabování muzea. Prý to dopadlo relativně dobře, sdělil médiím egyptský šéf vykopávek Zahi Hawass. Zmizelo prý pár zlatých sošek z Tutanchamonovy pohřební výbavy a k velkému neštěstí byly poničeny dvě z vystavených faraonských mumií. Přišly při krádeži o hlavu. Pouze... Naštěstí je prý lze restaurovat.

Záchranu zajistila až povoláná egyptská armáda. Já jen doufám, že její příslušníci si také "trochu" nepřilepšili ke své nízké mzdě.

Budu se tam muset někdy znovu podívat..... Ale kdy????